

Bogár László: A betegség mint metafora

2012 április 12. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Susan Sontag amerikai írón?-szociológus egyik talán legizgalmasabb és legfelkavaróbb könyvének címe A betegség mint metafora. A m? arra tesz kísérletet, hogy választ találjon az abból a meglehet?sen misztikus feltételezésb?l adódó drámai kérdésre: az egyes korszakok legrettegettebb betegségei vajon valóban „véletlenül” alakulnak-e ki.

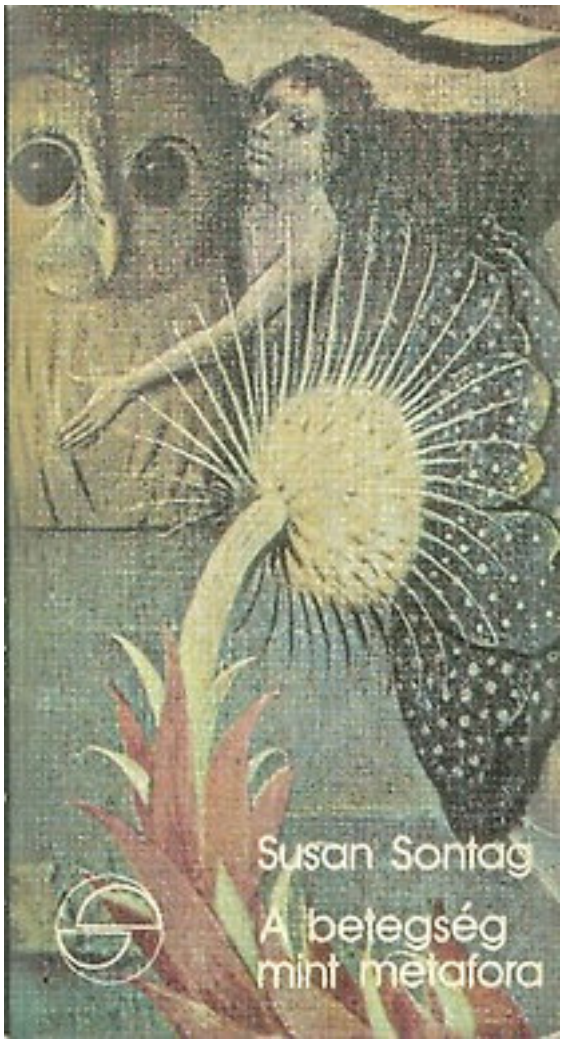
Bár misztikusan hangzik, de nem zárható ki a lehet?sége annak, hogy ezek a pusztító betegségek valójában tükröt tartanak az egyes korok társadalmai elé.

Vagyis a rettegett betegség úgy pusztítja az emberi közösségeket, ahogyan ?k pusztítják deszakrális módon a szakrális felel?sségükre bízott világot. A Fekete halál néven emlegetett nagy pestisjárvány, vagy éppen a szifilisz, a tüd?baj vagy a globalitás „szép új világának” két rettegett betegsége, az AIDS és a rák talán a legismertebb példái mindennek. A 14. századi nagy pestisjárvány, az els? világháború végén pusztító spanyolnátha nev? influenzajárvány, valamint az AIDS orvostudományi és egészségfilozófiai elemzésének összekapcsolása során például máig sem pontosan értelmezhet?, de meglehet?sen borzongató és módfelett elgondolkodtató összefüggésekre derült fény.

E felismerés lényege az, hogy az e járványokat kiváltó kórokozók a jelek szerint már viszonylag rövid távon is képesek érzékelni a potenciális „gazdaállatok”, jelen esetben az ember makrotársadalmi mozgásainak legjellegzetesebb mintázatait, s?t viszonylag „intelligensen” alkalmazkodnak is ehhez. A virulenciájukat, tehát pusztító kapacitásukat meglep? rugalmassággal illesztik ugyanis hozzá ezekhez a mintázatokhoz. Ha például érzékelik azt, hogy a gazdaállatok nagy tömegei igen intenzíven fokozzák térbeli mozgásaikat, és ebb?l következ?en fokozódik gyakori érintkezéseik valószín?sége, akkor ez arra ösztönzi ?ket, hogy brutálisan növeljék pusztító erejüket, hisz nagy és növekv? esélye van annak, hogyha egyet el is pusztítottak, azonnal találnak új gazdaállatot. És fordítva, ha érzékelik, hogy a gazdaállatok kicsiny, elszigetelt közösségekben élnek, ahol csekély az érintkezések intenzitása, ott spontán csökkentik virulenciájukat.

A nagy pestisjárvány iszonyatának elszabadulásában például szerepet játszhatott az is, hogy a nagy távolságú kereskedelem és a hozzá kapcsolódó háborúk intenzitása jelent?sen fokozódott azokban az évtizedekben, legalábbis ahhoz a zártsághoz képest, ami az azt megel?z? évszázadokat jellemezte. Hasonló helyzet ismétl?dött az els? világháborút követ? influenzajárvány esetében is, ahol a tradicionális zárt társadalmak világába oly brutálisan robban bele a világháború iszonyata. A hatalmas összezárt katonatömegek és menekültek milliói a gazdaállatok olyan gazdag választékát nyújtották a vírusoknak, hogy azok egyszer?en csak „éltek a lehet?séggel”. Hogy mennyire, azt jól jelzi, hogy a járványban két év alatt kétszer annyi ember halt meg, mint az els? világháború hatéves pusztításában összesen. Az AIDS kórokozója, a HIV vírus évszázadokon át enyhe tüneteket okozó, maximum krónikus betegségre emlékeztet? következményeket hordozó betegség volt csupán, egészen addig, míg Nyugat-Afrika intenzív bekapcsolása a világ „áramlási rendszereibe”, valamint az „érintkezések” intenzitásának fokozódása nem változtatott radikálisan a helyzeten.

És végül korunk legrettegettebb betegsége, a rák, bár alapvet?en nem fert?z? (noha a kiváltó hatások között bizonyos vírusok is szerepet játszhatnak), mégis mutat analógiát a fentiekkel. A múlt század rákstatisztikáiban is párját ritkítja például az, ami Magyarországon az 1970 és 1995 között lejátszódott. Ebben az id?szakban a magyar mez?gazdaságban a termésátlagok több mint kétszeresükre n?ttek, ami nemzetközi összehasonlításban kimagasló eredmény. Ezt az imponáló eredményt az üzemanyag-felhasználás 17-szeres és a vegyszerfelhasználás 44-szeres növekedésével értük el. Ennek is lehetett némi szerepe abban, hogy ez alatt a 25 év alatt a magyar falusi középkorú férfiak rákhalálozása ötszörösére(!) n?tt, s ez már-már a járvány szintje. A rák az él? szervezet öngyilkossága. Pontosabban a kialakuló és kontrollját veszetett növekedésbe kezd? ráksejtek a szervezetet használják fel öngyilkosságba vezet? ámokfutásukhoz. A dolog azért különös, mert a szervezet „normális” körülmények között komplex, többréteg? védelmi rendszerrel rendelkezik, amelynek meg kellene állítania e végzetes folyamatot. Többnyire valóban ez történik, ám egyre gyakrabban nem ez. A világot ma irányító, önmaga létezését is tagadó, pusztító világer?, a „globalóma” pontosan ugyanígy m?ködik. Elszívja a világ er?forrásait, és korlátlan „zabálásának” anyagcsere-végtermékeit a világra üríti. Azt sem képes megérteni, hogyha ennek következtében a világ elpusztul, akkor neki is vége.

Magyarország legolvasottabb internetes hírportálja a minap számolt be arról, hogy azért vannak olyan dolgok is, amelyekben mi, magyarok egyértelm?en világels?k vagyunk. Kiderült, hogy a rákhalálozás az, ahol Magyarország a nemzetközi regiszterben szerepl? 190 ország között az els? helyen végzett, fölényes gy?zelmet aratva. Ahhoz, hogy ezen változtassunk, szembesülni kell azzal, hogyha a betegség metafora, akkor a görcsös és agresszív mértéktelenség és az ebb?l adódó drámai következmények elfojtásának metaforája.
Bogár László - magarhirlap.hu

Ajánló